

Миодраг Стојковић: ИМА НАДЕ ДОК СЕ ЧУЈЕМО

Далиборка МИЉКОВИЋ | 12. март 2011.

Др Стојковић о рађању, југу Србије, како ништа не учимо из историје и где се крије шанса: За боље сутра наше земље две ствари су апсолутно кључне - наталитет и посао

Др Стојковић

Не треба бити песимиста, у Србији још увек постоји довољно људи који умеју да препознају шта је за њу добро. Очувано је здраво језгро, имамо „критичну масу“ која ускочи увек кад је неопходно и освајамо „прва места“ кад већ изгубимо наду. Зато и нема никаквих основа за неверовање у себе и сопствене снаге.

Ово су речи су проф. др Миодрага Стојковића, светски познатог генетичара, коме су Британци дозволили да се на њихов рачун упише као „први у Европи“ који је клонирао људски ембрион у научне сврхе, Шпанце је освојио када им је показао како се прави „вештачка крв“, а Американци су му поверили да буде главни уредник најутицајнијег медицинског часописа из области матичних ћелија „Stem cell“.

ЗАВИСТ У ГЕНЕТСКОМ КОДУ * Поменули сте завист која вас повремено „ошине“. Да ли је одбојност према успешнима наша карактерна црта или сте је приметили и у свету? - Има је, наравно, и у свету, али није толико изражена. Разлози су пре везани за разлике у менталитету. Ми Срби, као и сви јужњаци, емотивни смо, лако се посвађамо, пребрзо судимо другима... То нам је као генетски код. Некада и помаже. Ја сам у време најгоре медијске кампање против нас радио са припадницима народа који су учествовали у сатанизацији Србије. Није ме то депримирало, више је деловало стимулативно, по принципу - „да видите од које дрво се праве кашике“. Нико ми никада није ништа директно пребацивао, али ако бих у некој ситуацији одреаговао мало жешће било је добавивања: „Ма пусти га, он је Србин, Балканац“.

Три године је прошло како је свој рад преселио у Србију, на југ, у Лесковац.

- Нисам се покајао. Програм вантелесне оплодње се развио, креће и велики научни пројекат у Крагујевцу, где ће се радити са свим типовима матичних ћелија, тако да бледе почетне сумње да ли ће

све бити у реду. Ту и тамо јави се нечија завист, али то су богиње, дечија болест. Знам да многимима није било логично што сам се вратио у родни град, али беспомоћан сам ако је појединцима тешко да схвате зашто неко хоће да дође кући.

*** Вероватно полазе од тога да југ Србије далеко економски заостаје чак и за остатком републике, а ви сте отишли баш тамо...**

- Пре доласка у Лесковац ја и моја екипа знали смо да бисмо у Београду имали три пута већу болницу и далеко више посла. Али, баш Лесковцу је био потребан овакав објекат. И младима на југу треба отворити перспективу и шансу...

*** И има ли наде за југ Србије?**

- Пада ми на памет чувена реплика из партизанског филма: „Док год чујете пуцње са Љубиног гроба...“, мислим да је „Сутјеска“ у питању. Има наде док се чује „пуцњава“. А чујемо се, ради се, живи, бори...

*** Шта вас посебно брине?**

- Што ништа не учимо из историје или, ако хоћете, историја нас ничему није научила. Проблеме са Косовом имамо због тога што је тамо већинско становништво албанско. Ако дозволимо да се југ Србије испразни, одумре, онда је логично шта следи. Не треба уопште да се питамо шта нас чека.

*** Може ли „црни сценарио“ да се спречи?**

- Може, две ствари су кључне - наталитет и посао. Преведено, будућност за младе.

*** На бироима за запошљавање је 45.000 људи са факултетским дипломама? Треба ли смањити „продукцију“ високошколских кадрова? Или другачије организовати универзитетско образовање?**

- Треба нам циљано образовање, не стихијско. Док је у неким областима хиперпродукција кадрова, у Врању нема дипломираних фармацеута. А у Србији не можете да нађете биохемичара.

РАТ ЗА СИРОВИНЕ

*** Мислило се да ће 21. век бити мирнији него претходни. Сада се појављују теорије да ће бити крвавији. Којем „пророчанству“ сте ближи?**

- Одговор је са избора за Мис универзума: „Мир у свету!“. Пошто тога неће бити, остаје ми само да констатујем да ће рата увек бити јер је он у људској природи. Не треба да будемо много упућени да бисмо схватили да се модерни ратови воде далеко од места где су планирани. Читај - због сировина.

*** Криза у Србији не уступа. Осећате ли је у вашем послу? Уочавате ли сиромаштво око себе?**

- Тешко је не видети га. Све може да се купи, али нема чиме. Млади без посла, стари са недостојним пензијама. Сиромаштво се осећа и у послу којим се ја бавим - у вантелесној оплодњи. Држава нема пара да помаже, а чак 15 одсто брачне популације има потребу за овим третманом. Чуо сам од парова небројено пута приче како су годинама штедели, одрицали се свега само да би прикупили новац да добију потомство. Неки су одлагали чекајући „боља времена“, а онда им је истекао биолошки сат... У другим земљама држава плаћа шест покушаја (Словенија) или док не успе (Израел) оваква оплодња, али ми смо далеко од тога.

*** Ко може да отвори перспективу - свако сам себи, политичари, држава, нека шира групација, ЕУ?**

- Потребно је само да свако ради посао који најбоље зна. Политичари служе да то омогуће. А ЕУ треба да нам помогне да нађемо тај пут. Имају одговорност према нама јер су и они својом политиком допринели да будемо ту где смо.

*** Да ли бисте ушли у политику?**

- Не бавим се политиком јер немам времена, али пратим шта се дешава. Искрено, пристао бих да уђем у политику само ако бих имао слободу да спроведем оно што мислим да треба. Конкретно, што се тиче науке и образовања: само онај ко редовно објављује озбиљне научне радове може да се квалификује за звање универзитетског професора. Неко ко пет година ништа није објавио и чији рад није верификован кроз пројекте који могу да донесу додатна финансијска и научна средства, не треба да буде промовисан у звање професора.

*** Спадате у део друштва који се назива интелигенција. Она је код нас готово нападно незаинтересована да јавно разматра горуће проблеме. Ћути, „гледа своја посла“...**

- Разумем то. Паметан човек покуша једном нешто да каже, покуша и други пут, а ако и тада нико не обрати пажњу на његове речи - одустаје. Говорим то и из личног искуства.

*** Ко онда треба упорно, стално, да указује на катастрофално стање са природним прираштајем у Србији? И ко да понуди решење?**

- Законом треба увести обавезне, редовне прегледе младих људи. Онда би на време знали шта им је чинити и не би чекали да прођу године и дођу у ситуацију када ни наука, ни медицина не могу да им помогну. Мора се и много више радити на едукацији. Једна смо од мало европских земаља где млади и даље мисле да је абортус најбољи и најјефтинији начин контрацепције.

*** Посветили сте живот стварању новог живота. Питате ли се каткад у какав живот улазе деца чији сте ви „отац“?**

- Ја сам само неко ко воли свој посао и користи специјалну грану медицине да помогне брачним паровима који из медицинских разлога не могу да дођу до потомства. Будућности нема ако нема деце. А и без обзира колико садашњост изгледа црно, само деца могу да је улепшају.

САН ПОСТАЈЕ ЈАВА

*** Пре неколико дана потписан је протокол о изградњи Центра за матичне ћелије у Крагујевцу. Требало би да почне да ради средином следеће године...**

- Јесте, потписан је уговор за опремање и изградњу новог центра у вредности близу 5,2 милиона евра. Одобрено је и пројект који има за циљ да се интензивније ради са свим типовима матичних ћелија, као и да се оне што пре доведу из лабораторије до болесника. Мене посебно радује што ће ту наћи посао, а надам се и себе у њему, велики број младих људи који ће имати модерне услове да се баве истраживањима са циљем да се неким болестима стане на пут.

*** Без стварања лажне наде, шта ће тачно моћи да се лечи применом матичних ћелија?**

- Наравно да матичне ћелије нису решење за велики број болести, али њихова примена је све већа. Тренутно у свету постоји више од 2.000 студија у поодмаклој фази испитивања и примене матичних

ћелија. Жеља мог тима је да наставимо оно што смо радили у иностранству, а то је повреда кичмене мождине. У Крагујевцу ће бити центар националног значаја са интернационалним гостима и сарадницима, који су већ спремни да се укључе у пројекте као што су болести ока, срчаног мишићног ткива или неке неуродегенеративне.

*** Радује вас тај пројект?**

- Једва чекам да крене изградња и опремање центра, јер ће онда још један сан да ми се оствари. А људи живе од снова и за снова, иначе не бисмо били ту где смо. Познато је, сан о летењу старији је од сваке летелице.